

Compania Națională de Transport al Energiei Electrice
TRANSELECTRICA SA

Nr. 14831 / 11.04.2019

**SE APROBĂ,
DIRECTORAT**

**Președinte Directorat
Marius – Dănuț CARAȘOL**

**Membru Directorat
Claudia – Gina ANASTASE**

**Membru Directorat
Adrian SAVU**

PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ

MONITORIZAREA FUNCȚIONĂRII PIEȚELOR DIN RESPONSABILITATEA OTS

COD: TEL-07.V OS – DN/265
Ediția: I
Revizie: 0

Nr. Crt.	Elemente privind responsabilii	Prenume și Nume	Funcția	Data	Semnătura
1.1	Avizat	Constantin SARAGEA	Președinte CM_SCIM		
		Ion SMEEIANU	Director DMIPCEIE		
		Eugen SANDU	p. Inspector șef		
		Virgiliu IVAN	Director UNO – DEN		
1.2	Verificat	Octavia – Valentina UNGUROIU	Manager energetic MP		
1.1	Elaborat	Mihaela – Stanca PETRESCU	Specialist DEN MP		
		Ioana CRACIUN	Specialist DEN MP		

Drept de proprietate

Prezenta procedură este proprietatea **Companiei Naționale de Transport al Energiei Electrice C.N.T.E.E. Transelectrica S.A.** Multiplicarea și utilizarea parțială sau totală a acestui document este permisă numai cu acordul scris al conducerii C.N.T.E.E. Transelectrica S.A.

martie 2019

PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ
Monitorizarea funcționării piețelor
din responsabilitatea OTS

Cod: TEL-07.V OS – DN/265

Pag 2/15

Ediția I

Rev. 0 1 2 3 4 5

2 SITUAȚIA EDIȚIILOR ȘI A REVIZIILOR

PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ

Monitorizarea funcționării piețelor din responsabilitatea OTS

Nr. crt.	Ediția sau, după caz, revizia în cadrul ediției	Componenta revizuită	Modalitatea reviziei	Data la care se aplică prevederile ediției sau reviziei editiei
0	1	2	3	4
1	Ediția 0, Revizia 0	Preluare prevederi Ordin ANRE nr. 57/2005 de aprobare a Metodologiei de monitorizare a pieței angro de energie electrică pentru aprecierea nivelului de concurență pe piață și prevenirea abuzului de poziție dominantă – cod ANRE:35.2.407.0.01.07/12/2006	Elaborare inițială	Iunie 2006
1	Ediția 0, Revizia 1	Preluare prevederi Ordin ANRE nr. 35/2006 de aprobare a Metodologiei de monitorizare a pieței angro de energie electrică pentru aprecierea nivelului de concurență pe piață și prevenirea abuzului de poziție dominantă – cod ANRE:35.2.407.0.01.07/12/2006 (Revizia 1) și a Ordinului ANRE nr. 19/2007 de aprobare a Metodologiei de stabilire, implementare și utilizare a serviciului tehnologic de sistem rezervă de capacitate.	Revizie	Noiembrie 2007
2	Ediția 0, Revizia 2	Actualizare în conformitate cu: a) prevederile P.O. Elaborarea procedurilor și instrucțiunilor de lucru COD TEL – 03.01, revizia 7; b) organigrama C.N.T.E.E Transelectrica S.A. în vigoare; c) integrarea piețelor monitorizate într-o singură platformă informatică (DAMAS), introducerea alocării de capacitate pe liniile de interconexiune cu rezoluție zilnică și intrazilnică și revizuirea cadrului de reglementare privind	Revizie	Iunie 2015

PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ
Monitorizarea funcționării piețelor
din responsabilitatea OTS

Cod: TEL-07.V OS – DN/265

Pag 3/15

Ediția I

Rev. 0 1 2 3 4 5

		funcționarea pieței de echilibrare.		
3	Ediția I, Revizia 0	Preluare prevederi Ordin ANRE nr. 67/2018 de aprobare a Metodologiei de monitorizare a pieței angro de energie electrică	Revizie totală	Decembrie 2018

3 LISTA DE DIFUZARE

Document difuzat: Procedura Operațională

Denumire: **Monitorizarea funcționării piețelor din responsabilitatea OTS**

Cod: **COD: TEL-07.V OS – DN/265**

Ediția I

Revizia 0

Nr. crt.	Scopul difuzării	Exemplar nr.	Compartiment	Funcția	Numele și prenumele	Data primirii	Semnătura
0	1	2	3	4	5	6	7
3.1	Avizare	Original + Format electronic	ANRE	-	-	-	-
3.2	Aplicare	Format electronic	UNO-DEN, MP	Toți angajații		<i>Data postării pe site</i>	
3.3	Informare	N/A				<i>Data postării pe site</i>	N/A
3.4	Evidența	original	DMIPCEIE	IMC		...	
3.5	Arhivare	E1 (copie martor)	UNO-DEN, MP	Manager energetic MP	Unguroiu Octavia	...	
3.6	Alte scopuri	-					

PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ Monitorizarea funcționării piețelor din responsabilitatea OTS

Cod: TEL-07.V OS – DN/265

Pag 4/15

Ediția I

Rev. 0 1 2 3 4 5

4 SCOP

Procedura are drept scop stabilirea modului de lucru privind monitorizarea și evaluarea funcționării piețelor centralizate administrate de OTS, pentru aprecierea nivelului de eficiență și concurență pe piață și pentru prevenirea practicilor anticoncurențiale.

5 DOMENIUL DE APLICARE

Prezenta procedură se aplică de către C.N.T.E.E. Transelectrica S.A., în activitatea de monitorizare a funcționării Pieței de Echilibrare, Pieței de Servicii Tehnologice de Sistem și Pieței pentru Alocarea Capacităților de Interconexiune.

6 DOCUMENTE DE REFERINȚĂ

- 6.1 Regulamentul de funcționare și de decontare a pieței de echilibrare și Regulamentul de calcul și de decontare a dezechilibrelor părților responsabile cu echilibrare și pentru modificarea, completarea și abrogarea unor dispoziții din sectorul energiei electrice, aprobate prin Ordinul ANRE nr. 31/2018;
- 6.2 Regulamentul de programare a unităților de producție și a consumatorilor dispecerizabili aprobat prin Ordinul ANRE nr. 32/2013, cu modificările și completările ulterioare;
- 6.3 Legea Energiei nr.123/2012 cu modificările și completările ulterioare;
- 6.4 Metodologia de monitorizare a pieței angro de energie electrică aprobată prin Ordinul ANRE nr. 67/2018;
- 6.5 Regulamentul (UE) nr. 1227/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie;
- 6.6 Procedura „Determinarea energiei disponibile pentru echilibrare”, cod TEL-.07.VI ECH-DN/19, versiunea în vigoare;
- 6.7 Procedura „Monitorizarea dezechilibrelor Părților Responsabile cu Echilibrarea”, cod TEL-07.VI ECH-DN/17, versiunea în vigoare.

7 DEFINIȚII ȘI ABREVIERI

7.1 Definiții

Termenii definiți în Documentele de Referință menționate la punctul 6, au aceeași semnificație și în prezenta procedură. În înțelesul prezentei proceduri, termenii folosiți au semnificațiile precizate mai jos.

- 7.1.1 Platforma DAMAS = sistem informatic care integrează Piața de Echilibrare, Piața de Servicii Tehnologice de Sistem și Piața pentru Alocarea Capacităților de Interconexiune;
- 7.1.2 Oficiul de licitație = entitatea din cadrul OTS care execută procedurile de licitație pe PACI;
- 7.1.3 Platforma unică de alocare = platforma europeană înființată de către toți OTS pentru alocarea capacităților de interconexiune pe termen lung;
- 7.1.4 Energia disponibilă pentru echilibrare = energia ce poate fi pusă la dispoziție pe PE de o UD, determinată conform PO cod TEL-.07.VI ECH-DN/19 versiunea în vigoare, pe tip de reglaj pentru fiecare ID, în funcție de caracteristicile tehnice și notificările fizice finale pentru ziua de

PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ Monitorizarea funcționării piețelor din responsabilitatea OTS

Cod: TEL-07.V OS – DN/265

Pag 5/15

Ediția I

Rev. 0 1 2 3 4 5

livrare.

7.2 Abrevieri

Abrevierile utilizate în prezenta procedură au semnificațiile precizate mai jos. Abrevierile utilizate în Documentele de Referință menționate la punctul 6, au aceeași semnificație și în prezenta procedură.

7.2.1 MP – entitatea de monitorizare piețe din cadrul OTS

7.2.2 OPSTS – Operatorul Pieței de Servicii Tehnologice de Sistem

7.2.3 OPE – Operatorul Pieței de Echilibrare

7.2.4 OTS – Operatorul de Transport și de Sistem

7.2.5 PACI – Piața pentru Alocarea Capacităților de Interconexiune

7.2.6 PE – Piața de Echilibrare

7.2.7 PSTS – Piața de Servicii Tehnologice de Sistem

7.2.8 PZU – Piața pentru Ziua Următoare

7.2.9 SEN – Sistemul Electroenergetic Național

7.2.10 RPUPCD – Regulamentul de programare a unităților de producție și a consumatorilor dispecerizabili aprobat prin Ordinul ANRE nr. 32/2013, cu modificările și completările ulterioare

7.2.11 ODPE – operatorul de decontare a pieței de echilibrare

8 MOD DE LUCRU

8.1 Informații prelucrate în vederea monitorizării piețelor

8.1.1 Informații zilnice preluate din Platforma DAMAS / furnizate, în format electronic, de OPE în vederea monitorizării PE

- a) ofertele zilnice transmise de participanții la PE (pe ID/UD);
- b) declarațiile de disponibilitate, inclusiv justificările pentru reducerile de disponibilitate:
 1. transmise în ziua anterioară zilei de livrare înainte de ora limită prevăzută în RPUPCD (ultima comunicată);
 2. generate automat în Platforma DAMAS conform prevederilor din RPUPCD;
 3. actualizate de PPE / PRE după ora limită de transmitere din ziua anterioară zilei de livrare, conform prevederilor RPUPCD;
- c) ordinele de merit utilizate pe PE, pe tip de reglaj;
- d) ofertele fixe (pentru fiecare UD calificată pentru reglaj terțiar lent și pentru fiecare CD);
- e) producțiile notificate:
 1. transmise de PRE în ziua anterioară zilei de livrare înainte de ora limită prevăzută în RPUPCD;
 2. implicite, generate automat în Platforma DAMAS conform prevederilor RPUPCD;
 3. rezultate prin modificarea notificărilor fizice aprobate, după ora limită de transmitere din ziua anterioară zilei de livrare, conform prevederilor RPUPCD;

PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ
Monitorizarea funcționării piețelor
din responsabilitatea OTS

Cod: TEL-07.V OS – DN/265

Pag 6/15

Ediția I

Rev. 0 1 2 3 4 5

- f) schimburile nearmonizate între PRE, separat pentru fiecare zonă de tranzacționare și ID și valorile stabilite prin corectarea automată în Platforma DAMAS conform prevederilor RPUPCD;
- g) exporturile / importurile notificate separat pentru fiecare graniță;
- h) consumul notificat de fiecare PRE;
- i) consumul planificat, pentru fiecare CD;
- j) notificările în dezechilibru ale PRE;
- k) energiile selectate pentru echilibrare și pentru managementul congestiilor de rețea pentru fiecare tip de reglaj (inclusiv banda de reglaj secundar), pe ID/UD/ agregate pe PPE și ID;
- l) prețurile energiilor de echilibrare selectate pe tip de reglaj (pe ID/UD);
- m) alte informații rezultate din procesul de operare a PE, transmise într-un format convenit, necesare pentru efectuarea de către MP a unor analize specifice.

Înregistrările vor fi asociate cu:

1. codul de identificare al participantului
2. ziua de livrare
3. intervalul de dispecerizare ID
4. marca de timp corespunzătoare intrării în platforma IT

8.1.2 Informații lunare preluate din Platforma DAMAS / furnizate, în format electronic, de OPE în vederea monitorizării PE

- a) tranzacțiile angajate pe PE (energii și prețuri) pentru fiecare UD, pe tip de reglaj, pentru fiecare ID, din care separat tranzacțiile angajate marcate pentru managementul congestiilor, tranzacțiile virtuale și tranzacțiile marcate ca anulate pentru managementul congestiilor;
- b) tranzacțiile definitive pe PE (energii efectiv livrate și prețuri) pentru fiecare UD, pe tip de reglaj, pentru fiecare ID, din care separat tranzacțiile pentru managementul congestiilor și tranzacțiile înlocuitoare ale tranzacțiilor angajate marcate ca anulate;
- c) alte informații rezultate din procesul de operare a PE, transmise într-un format convenit, necesare pentru efectuarea de către MP a unor analize specifice.

8.1.3 Informații lunare preluate de pe website-ul ODPE / furnizate, în format electronic, de ODPE în vederea monitorizării PE

- a) costurile / veniturile rezultate din echilibrarea sistemului, separat pentru fiecare ID din luna de livrare;
- b) surplusul de costuri / deficitul de venituri rezultat din managementul congestiilor de rețea, separat pentru fiecare ID din luna de livrare;
- c) costurile pentru managementul congestiilor de rețea în luna de livrare;
- d) costurile efective pentru echilibrarea sistemului în luna de livrare;
- e) prețurile de deficit și excedent pe PE;
- f) nota de informare pentru decontarea lunară a PPE;
- g) nota de informare pentru decontarea lunară a dezechilibrelor PRE;
- h) nota de informare pentru decontarea redistribuirii costurilor / veniturilor suplimentare provenite din echilibrarea sistemului;
- i) situația lunară a dezechilibrelor cantitative și valorice ale fiecărei PRE, pentru fiecare ID din luna de livrare;
- j) alte informații rezultate din procesul de decontare a PE, transmise într-un format convenit, necesare pentru efectuarea de către MP a unor analize specifice.

**PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ
Monitorizarea funcționării piețelor
din responsabilitatea OTS**

Cod: TEL-07.V OS – DN/265

Pag 7/15

Ediția I

Rev. 0 1 2 3 4 5

8.1.4 Informații preluate din Platforma DAMAS / furnizate de OPSTS, în vederea monitorizării PSTS

- a) cantitățile și prețurile oferite de participanții la licitații, pentru fiecare tip de rezervă, pentru fiecare zi de livrare și ID;
- b) cantitățile de rezerve contractate pe participant (în regim concurențial și distinct, în regim reglementat) și prețurile de achiziție, pentru fiecare tip de rezervă, pentru fiecare zi de livrare și ID;
- c) cesionările pentru fiecare tip de rezervă: deținătorul inițial al rezervei contractate, deținătorul final al rezervei contractate, valoarea cesionată și perioada de cesionare;
- d) alte informații rezultate din procesul de administrare a PSTS, transmise într-un format convenit, necesare pentru efectuarea de către MP a unor analize specifice.

8.1.5 Informații preluate din Platforma DAMAS / Platforma unică de alocare (în limita prevederilor contractuale) / furnizate de Oficiul de Licitații / OTS vecin (în limita prevederilor contractuale), în vederea monitorizării PACI (alocări pe termen lung)

- a) capacitatea de transfer disponibilă și intervalul de timp corespunzător, pentru fiecare graniță, pentru fiecare direcție (import/export) și pentru fiecare sesiune de alocare;
- b) capacitatea solicitată și prețurile oferite de fiecare participant la licitațiile pentru alocarea de capacitate, pentru fiecare graniță și pentru fiecare direcție (import/export), cu precizarea intervalului de timp corespunzător, pentru fiecare sesiune de alocare;
- c) capacitatea alocată fiecărui participant la licitațiile pentru alocarea de capacitate, pentru fiecare graniță și pentru fiecare direcție (import/export);
- d) prețurile de închidere a licitațiilor pentru fiecare graniță și direcție;
- e) transferurile de capacitate pentru fiecare graniță și pentru fiecare direcție (import/export): deținătorul inițial al capacității, deținătorul final al capacității, valoarea capacității transferate cu identificarea sursei dreptului de capacitate (ex. licitație anuală; licitație lunară), perioada de transfer;
- f) remunerare participanți în baza principiului „utilizează sau vinde” (UIOSI);
- g) alte informații rezultate din procesul de operare a PACI, transmise într-un format convenit, necesare pentru efectuarea de către MP a unor analize specifice.

8.1.6 Informații preluate din Platforma DAMAS / furnizate de Oficiul de Licitații / OTS vecin (în limita prevederilor contractuale), în vederea monitorizării PACI (alocări zilnice și intrazilnice)

- a) capacitatea de transfer disponibilă/oferită la alocarea zilnică și intrazilnică de capacitate, pentru fiecare graniță și pentru fiecare direcție (rapoarte cu rezoluție orară);
- b) capacitățile solicitate și prețurile oferite de fiecare participant la licitațiile explicite pentru alocarea zilnică și intrazilnică pe capacitate, pentru fiecare graniță și pentru fiecare direcție (rapoarte cu rezoluție orară);
- c) capacitățile alocate fiecărui participant la licitațiile explicite pentru alocarea zilnică și intrazilnică de capacitate, pentru fiecare direcție și pentru fiecare graniță (rapoarte cu rezoluție orară);
- d) prețurile de închidere a licitațiilor explicite zilnice și intrazilnice pentru fiecare graniță și direcție (rapoarte cu rezoluție orară);
- e) poziția netă și prețul congestiei rezultate pe granițe în cazul alocărilor implicite de capacitate (rapoarte cu rezoluție orară);

PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ Monitorizarea funcționării piețelor din responsabilitatea OTS

Cod: TEL-07.V OS – DN/265

Pag 8/15

Ediția I

Rev. 0 1 2 3 4 5

- f) alte informații rezultate din procesul de operare a PACI, transmise într-un format convenit, necesare pentru efectuarea de către MP a unor analize specifice.

8.2 Monitorizarea respectării regulilor de piață

8.2.1 Platforma DAMAS verifică automat din punct de vedere al respectării formei și conținutului datele introduse de participanți, respectiv notificările fizice, declarațiile de disponibilitate și ofertele (PE, PSTS, PACI), realizându-se astfel o monitorizare proactivă, de tip preventiv, prin validarea / invalidarea datelor introduse de participanți, anterior momentului de livrare;

8.2.2 Mesajele de confirmare / de eroare rezultate în urma validării sunt transmise participanților automat, într-un format standard, pe aceeași cale pe care a fost recepționată informația inițială, fiind stocate în Platforma DAMAS pentru eventuale analize ulterioare;

8.2.3 Pe baza informațiilor de la art. 8.1., MP verifică respectarea regulilor de piață, urmărind detectarea cauzelor care duc la încălcarea regulilor și găsirea soluțiilor pentru evitarea lor în viitor.

8.3 Monitorizarea funcționării piețelor

8.3.1 Indicatori de eficiență / performanță ai Piețelor

În scopul evaluării eficienței și performanțelor piețelor, reflectate în principal în nivelul prețurilor rezultate, MP urmărește:

- a) energia disponibilă pentru echilibrare (creștere / reducere), separat pe fiecare tip de reglaj, pe ID și UD / agregate pe PPE și ID (interval de procesare zilnic / lunar / anual);
- b) prețurile de ofertă pe PE: valori minime, maxime, medii ponderate la creștere / reducere (interval de procesare zilnic / lunar / anual);
- c) volumele tranzacționate pe PE și prețurile asociate pentru fiecare tip de reglaj și fiecare ID: valori minime, maxime, distribuție statistică, procent din total consum, comparație între prețul pe PE și prețul pe PZU (interval de procesare zilnic / lunar / anual);
- d) costurile congestiilor raportate la costurile totale ale energiei de echilibrare (interval de procesare lunar / anual);
- e) gradul de corelare între prețurile pe PE și volumele tranzacționate (interval de procesare lunar / anual);
- f) gradul de corelare între prețurile pe PE / deficit / excedent și consumul intern (interval de procesare lunar / anual);
- g) volatilitatea prețurilor de deficit și excedent (interval de procesare lunar / anual);
- h) prognoza de consum pe total SEN comparativ cu valoarea consumului realizat pentru fiecare ID: diferențe minime, maxime, distribuție statistică (interval de procesare zilnic / lunar / anual);
- i) suma între producția notificată și soldul schimburilor programate de energie electrică comparativ cu prognoza de consum / consumul realizat pentru fiecare ID (interval de procesare zilnic / lunar / anual);
- j) rezerva de energie la vârful de sarcină a sistemului (interval de procesare zilnic);
- k) capacitatea de producere disponibilă / indisponibilă în sistem pentru fiecare ID (interval de procesare zilnic / lunar / anual);
- l) capacitatea de producere nou instalată în cursul anului de raportare (interval de procesare anual);

PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ Monitorizarea funcționării piețelor din responsabilitatea OTS

Cod: TEL-07.V OS – DN/265

Pag 9/15

Ediția I

Rev. 0 1 2 3 4 5

- m) capacitatea de producere scoasă din funcțiune în cursul anului de raportare (interval de procesare anual);
- n) prețuri pe contractele de servicii tehnologice de sistem pe tipuri de rezerve și participanți (interval de procesare lunar / anual);
- o) volumele ofertate / tranzacționate pe PSTS, pe tipuri de rezerve (interval de procesare lunar / anual);
- p) capacitatea de transfer pe liniile de interconexiune: valori oferite, solicitate și alocate, prețurile oferite și prețurile de închidere a licitațiilor pentru fiecare graniță, pentru fiecare direcție, pentru fiecare interval de alocare, comparație cu perioadele anterioare (interval de procesare zilnic / lunar / anual);
- q) gradul de utilizare a capacității de transfer pe liniile de interconexiune pe direcție (import / export) și granițe (interval de procesare lunar / anual);
- r) schimburi comerciale de import / export pe granițe (interval de procesare zilnic / lunar / anual).

8.3.2 Indicatori de structură / concentrare ai Piețelor

Pentru a identifica participanții care dețin o poziție dominantă pe piață și gradul de concentrare a piețelor MP determină și analizează:

8.3.2.1 Cota de piață a celui mai mare participant la piață – C1 [%]:

- a) se calculează cotele de piață ale producătorilor din punct de vedere al capacității instalate la nivel de sistem și se determină cea mai mare valoare, respectiv indicatorul C1 (anual);
- b) se calculează cota fiecărui participant pe PE, pe tip de reglaj, din punct de vedere al energiei disponibile pentru echilibrare și al volumului tranzacționat și se determină indicatorul C1 pe tip de reglaj (lunar / anual / intervale orare relevante);
- c) se calculează cota fiecărui participant pe PSTS, pe tip de rezervă, din punct de vedere al rezervei contractate și se determină indicatorul C1 pe tip de rezervă (lunar / anual / intervale orare relevante);
- d) se calculează cota fiecărui participant pe PACI, pe graniță și direcție, din punct de vedere al capacității alocate în mod explicit și se determină indicatorul C1 pe graniță și direcție (pe intervale de alocare / lunar);

Semnificația valorilor indicatorului C1 este:

- C1 > 20 %, concentrare îngrijorătoare pentru piață;
- C1 > 40 %, posibila existență a unei poziții dominante pe piață;
- C1 > 50 %, indicarea existenței unei poziții dominante pe piață.

8.3.2.2 Suma cotelor de piață ale celor mai mari trei participanți – C3 [%]:

- a) se calculează cotele de piață ale producătorilor din punct de vedere al capacității instalate la nivel de sistem și se determină indicatorul C3 (anual);

PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ
Monitorizarea funcționării piețelor
din responsabilitatea OTS

Cod: TEL-07.V OS – DN/265

Pag 10/15

Ediția I

Rev. 0 1 2 3 4 5

- b) se calculează cota fiecărui participant pe PE, pe tip de reglaj, din punct de vedere al energiei disponibile pentru echilibrare și al volumului tranzacționat și se determină indicatorul C3 pe tip de reglaj (lunar / anual / intervale orare relevante);
- c) se calculează cota fiecărui participant pe PSTS, pe tip de rezervă, din punct de vedere al rezervei contractate și se determină indicatorul C3 pe tip de rezervă (lunar / anual / intervale orare relevante);
- d) se calculează cota fiecărui participant pe PACI, pe graniță și direcție, din punct de vedere al capacității alocate în mod explicit și se determină indicatorul C3 pe graniță și direcție (pe intervale de alocare / lunar).

Semnificația valorilor indicatorului C3 este:

- $40\% < C3 < 70\%$, concentrare moderată a puterii de piață;
- $70\% < C3 < 100\%$, concentrare ridicată a puterii de piață.

8.3.2.3 Indicatorul Hirschman – Herfindahl (HHI):

- a) se însumează pătratele cotelor de piață ale producătorilor calculate din punct de vedere al capacității instalate la nivel de sistem și se determină indicatorul HHI pe capacități instalate (anual);
- b) prin însumarea pătratelor cotelor de piață ale participanților pe PE, calculate din punct de vedere al energiei disponibile pentru echilibrare, respectiv al volumelor tranzacționate pe PE, se determină indicatorul HHI corespunzător pe tip de reglaj (lunar / anual / intervale orare relevante);
- c) prin însumarea pătratelor cotelor de piață ale participanților pe PSTS calculate din punct de vedere al rezervelor contractate, se determină indicatorul HHI pe tip de rezervă (lunar / anual / intervale orare relevante);
- d) prin însumarea pătratelor cotelor de piață ale participanților pe PACI din punct de vedere al capacităților alocate în mod explicit, se determină indicatorul HHI pe graniță și direcție (pe intervale de alocare / lunar)

Semnificația valorilor HHI este următoarea:

- HHI tinde la 0, concurență perfectă;
- $HHI < 1000$, piață neconcentrată;
- $1000 < HHI < 1800$, piață moderat concentrată;
- $HHI > 1800$, piață cu concentrare ridicată (excesiv concentrată);
- $HHI = 10000$, monopol;

8.3.2.4 Indicatorii producătorului determinant (PSI / RSI):

- a) PSI se calculează de către MP pentru fiecare participant la PE, pe baza energiei disponibile pentru echilibrare pe tip de reglaj (ofertei disponibile) a producătorilor participanți la PE și a energiei de echilibrare totale efectiv livrate pe tip de reglaj, determinându-se astfel intervalele orare în care un participant a fost absolut necesar acoperirii cererii de energie de echilibrare;

PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ
Monitorizarea funcționării piețelor
din responsabilitatea OTS

Cod: TEL-07.V OS – DN/265

Pag 11/15

Ediția I

Rev. 0 1 2 3 4 5

- b) indicatorul PSI se determină orar, pentru fiecare participant la PE, la creștere / reducere de putere, pentru fiecare tip de reglaj, prin interpretarea rezultatelor obținute cu următoarea formulă:

$$r_j(i) = \frac{\sum_{k=1}^N ED_k(i) - ED_j(i)}{\sum_{k=1}^N EL_k(i)}$$

în care:

k, j = indici ai producătorilor / participanților la piață;

N = numărul producătorilor / participanților la piață;

i = intervalul orar;

ED_{k,j}(i) = energia disponibilă pentru echilibrare a producătorului / participantului la piață în ora i;

EL_k(i) = energia efectiv livrată de producătorul / participantul la piață în ora i.

- c) PSI este egal cu 1 dacă raportul r_j este subunitar și 0 dacă raportul r_j este supraunitar;
d) indicatorul RSI este o formă a lui PSI, calculat pentru participantul / producătorul cu cea mai mare ofertă disponibilă în ora i

Semnificația valorilor PSI/RSI este următoarea:

- PSI = 1 producătorul / participantul la piață respectiv este considerat determinant – în acest caz respectivul producător / participant poate controla prețul;
- Testul Sheffrin: RSI exprimat procentual trebuie să fie mai mic de 110% pentru mai puțin de 5% din intervalele orare ale unui an calendaristic, pentru ca pe o piață să se manifeste corect concurența.

8.3.2.5 Numărul minim al producătorilor reziduali (NPS):

- a) se definește ca fiind numărul minim al producătorilor / participanților (dat de numărul de ordine al ultimului producător / participant determinant) care împreună sunt strict necesari pentru asigurarea cererii pieței într-un anumit interval orar. Indicatorul NPS pe PE rezultă după echilibrarea relației:

$$\sum_{k=1}^N ED_k(i) - \sum_{j=1}^{NPS} ED_j(i) = \sum_{k=1}^N EL_k(i)$$

în care:

k = indice al producătorilor / participanților la piață;

N = numărul producătorilor / participanților la piață;

j = indice al producătorilor / participanților la piață ordonați descrescător după mărime (j=1 fiind cel mai mare);

i intervalul orar;

PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ Monitorizarea funcționării piețelor din responsabilitatea OTS

Cod: TEL-07.V OS – DN/265

Pag 12/15

Ediția I

Rev. 0 1 2 3 4 5

$ED_{k,j}(i)$ = energia disponibilă pentru echilibrare a producătorului / participantului la piață în ora i ;

$EL_k(i)$ = energia efectiv livrată de producătorul / participantul la piață în ora i .

Semnificația valorilor NPS este următoarea:

- $NPS \leq 4$ oferă informații cu privire la posibilitatea existenței unor înțelegeri între producători / participanți la piață;

8.3.3 Indicatori de evaluare a comportamentului participanților la piață

Pentru identificarea eventualelor situații de comportament anormal, inadecvat sau anticoncurențial al participanților la piață, se monitorizează:

- evoluția modului de ofertare a fiecărui participant la piață și schimbările importante în modul de ofertare (oferte la prețuri excesiv de mari / mici, cantități neobișnuite oferite etc.); în cazul PSTS și PACI (alocări pe termen lung), MP depune eforturi pentru realizarea unei monitorizări proactive, încă din etapa de ofertare, anterioară momentului tranzacționării / livrării;
- energia disponibilă pentru echilibrare pentru fiecare UD și ID, comparativ cu rezervele contractate ca servicii tehnologice de sistem;
- schimbările intervenite în programele de funcționare ale UD;
- realizarea sistematică de notificări fizice în dezechilibru cu valori semnificative în conformitate cu prevederile PO „Monitorizarea dezechilibrelor Părților Responsabile cu Echilibrarea”, cod TEL-.07.VI ECH-DN/17, versiunea în vigoare;
- greșelile frecvente în întocmirea ofertelor / notificărilor;
- curba clasată anuală a valorilor orare ale PSI.

8.4 Acțiuni întreprinse de MP ca rezultat al monitorizării piețelor

8.4.1 Dacă MP identifică încălcarea unor reguli sau suspectează un comportament anormal, inadecvat sau anticoncurențial al participanților la piață, întreprinde următoarele acțiuni:

- solicită informații și explicații suplimentare de la participantul în cauză și/sau de la operatorii piețelor monitorizate;
- informează intern conducerea companiei în vederea analizării situației și luării măsurilor care se impun, ținând cont de cauza neconformității (ex. determinate de platforma IT), durata neconformității până la soluționare, efectul cumulativ al mai multor neconformități constatate, acțiunile întreprinse de către participant în vederea soluționării situației;
- atenționează participantul în cauză sau nu întreprinde nicio acțiune ulterioară, în cazul unor încălcări minore și întâmplătoare, rezultate în urma unor erori sau al lipsei unor proceduri adecvate;
- informează în cel mai scurt timp ANRE, și dacă situația o cere alte instituții (de ex. Consiliul Concurenței, ACER), în cazul în care neconformitatea constatată poate influența semnificativ funcționarea sau performanțele pieței sau există suspiciuni de comportament anormal, inadecvat sau anticoncurențial al participanților la piață;

PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ
Monitorizarea funcționării piețelor
din responsabilitatea OTS

Cod: TEL-07.V OS – DN/265

Pag 13/15

Ediția I

Rev. 0 1 2 3 4 5

- e) propune către ANRE soluții de remediere a situației constatate (schimbarea unor reguli, aplicarea unor sancțiuni, suspendarea participantului);

8.4.2 MP elaborează rapoarte, analize sau informări interne către conducerea companiei care includ, după caz:

- a) aprecieri cu privire la structura și performanțele piețelor supravegheate bazate pe indicatorii precizați în prezenta procedură;
- b) identificarea cazurilor de funcționare inadecvată a piețelor și a cauzelor posibile care le-au provocat;
- c) analiza cazurilor susceptibile de comportament anormal, inadecvat sau anticoncurențial al participanților la piață, împreună cu acțiunile întreprinse / informațiile culese în scopul analizării situațiilor semnalate, până la data întocmirii raportului;
- d) analiza cazurilor susceptibile de posibil abuz de piață conform REMIT, realizată conform prevederilor procedurii specifice;
- e) soluții posibile pentru remedierea abaterilor constatate, inclusiv comunicarea acestora către ANRE;
- f) analize pe probleme specifice piețelor de energie electrică, într-un anumit context.

8.4.3 MP transmite săptămânal (în cea de-a doua zi lucrătoare a săptămânii curente pentru săptămâna anterioară) către ANRE, prin mijloace electronice (pe adresa de e-mail pusă la dispoziție de ANRE în acest scop), informări succinte privind:

- a) evenimentele deosebite care au avut loc pe piețele supravegheate în săptămâna anterioară;
- b) evoluția prețurilor pe piețele supravegheate, cu precizarea motivelor pe baza datelor deținute;
- c) alte elemente considerate importante privind funcționarea piețelor supravegheate.

8.4.4 MP transmite lunar către ANRE un raport privind funcționarea piețelor supravegheate, în care se vor evidenția, în principal:

- a) performanțele piețelor supravegheate bazate pe indicatorii de structură / concentrare și de comportament precizați în prezenta procedură;
- b) situațiile de funcționare deficitară / disfuncționalitate a piețelor și cauzele acestora;
- c) eventualele comportamente anormale, inadecvate sau acțiuni cu caracter anticoncurențial ale participanților la piețe, identificate sau suspectate;
- d) prezentarea în sinteză a cazurilor suspectate de manipulare de piață sau tentativă de manipulare de piață;
- e) aprecieri privind situațiile de neconformitate identificate în cursul monitorizării, observații privind modul de ofertare, greșelile frecvente ale participanților, situațiile de neîndeplinire a obligațiilor aferente tranzacțiilor încheiate;
- f) acțiunile întreprinse de OTS în vederea depistării, analizării și eventual remedierii acestor situații, inclusiv informările transmise către alte instituții naționale (de ex. Consiliul Concurenței) și/sau europene (de ex. ACER), după caz;
- g) propuneri privind modificarea cadrului de reglementare aplicabil.

8.4.5 Raportul lunar de monitorizare se va transmite către ANRE în format electronic (pe adresa de

PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ Monitorizarea funcționării piețelor din responsabilitatea OTS

Cod: TEL-07.V OS – DN/265

Pag 14/15

Ediția I

Rev. 0 1 2 3 4 5

e-mail pusă la dispoziție de ANRE în acest scop) la sfârșitul lunii curente pentru luna precedentă, fără aspectele / analizele specifice PE, urmând ca acestea să fie cuprinse în forma completă a raportului lunar de monitorizare, având în vedere decalarea prevăzută în cadrul de reglementare aplicabil pentru finalizarea decontărilor pe PE. Forma completă a raportului de monitorizare se transmite către ANRE atât în format electronic cât și letric.

8.4.6 În funcție de importanța sau gravitatea evenimentelor constatate în piețele supravegheate, MP sesizează ANRE în cel mai scurt timp posibil, în afara rapoartelor periodice, în format letric sau electronic (e-mail), cu privire la modificarea semnificativă a prețului pe una dintre piețele supravegheate, orice suspiciune de comportament anormal, inadecvat sau anticoncurențial al participanților la piață sau care se abate de la reglementările specifice în vigoare.

8.4.7 MP publică la adresa www.transelectrica.ro o sinteză lunară a rezultatelor monitorizării piețelor din responsabilitatea OTS. Indicatorii prezentați sunt calculați pe baza datelor agregate, cu păstrarea confidențialității informațiilor sensibile din punct de vedere comercial (pe baza principiului neidentificării integrale a tranzacției, cu respectarea reglementărilor europene aplicabile), în măsura în care legislația națională nu prevede altfel.

9 RESPONSABILITĂȚI

9.1 MP răspunde de:

9.1.1 Monitorizarea respectării de către părțile implicate a regulilor de piață;

9.1.2 Monitorizarea funcționării piețelor aflate în responsabilitatea OTS și a comportamentului participanților pe aceste piețe;

9.1.3 Elaborarea de rapoarte, analize sau informări interne către conducerea companiei privind funcționarea piețelor aflate în responsabilitatea OTS;

9.1.4 Întocmirea și transmiterea la ANRE a rapoartelor de monitorizare săptămânale și lunare conform termenelor precizate în prezenta procedură;

9.1.5 Informarea ANRE cu privire la aspecte care sugerează o funcționare inadecvată a piețelor centralizate din responsabilitatea OTS sau care sugerează un comportament anticoncurențial sau inadecvat al participanților la piață;

9.1.6 Propunerea unor soluții posibile pentru remedierea situațiilor constatate de funcționare inadecvată a piețelor;

9.1.7 Publicarea de rapoarte lunare, atât în limba română cât și engleză, cuprinzând sinteze rezultate în urma activității de monitorizare a piețelor centralizate din responsabilitatea OTS;

9.1.8 Dezvoltarea de sisteme de colectare, stocare, prelucrare și diseminare a informațiilor rezultate din procesul de monitorizare a piețelor aflate în responsabilitatea OTS;

9.2 Operatorii piețelor aflate în responsabilitatea OTS răspund de:

9.2.1 Înregistrarea și arhivarea pe o perioadă de minim 5 ani a informațiilor privind operarea PE, PSTS și PACI și punerea la dispoziția MP a informațiilor solicitate privind funcționarea acestora;

PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ
Monitorizarea funcționării piețelor
din responsabilitatea OTS

Cod: TEL-07.V OS – DN/265

Pag 15/15

Ediția I

Rev. 0 1 2 3 4 5

10 ANEXE, ÎNREGISTRĂRI, ARHIVĂRI

Arhivarea prezentei proceduri și a celorlalte informații documentate se face conform Nomenclatorului arhivistic în vigoare.

11 CUPRINS

Numarul componentei in cadrul procedurii	Denumirea componentei din cadrul procedurii	Pagina
1.	Pagina de Garda	1
2.	Situația edițiilor și a reviziilor	2
3.	Lista de difuzare	3
4.	Scop	4
5.	Domeniul de aplicare	4
6.	Documente de referință	4
7.	Definiții și abrevieri	4
8.	Mod de Lucru	5
9.	Responsabilități	14
10.	Anexe, inregistrari, arhivari	15
11.	Cuprins	15